

Gyűlöletbeszéd az online térben

A REPUBLIKON INTÉZET ELEMZÉSE

BEVEZETÉS

A magyarok inkább negatív érzelmekkel viszonyulnak az online térhez és az ott tapasztalt megnyilvánulásokhoz, az ott keletkező tartalmakhoz. Mindez azzal párosul, hogy a közösségi média használatát illetően magabiztosnak érzik magukat. Az online térben lévő anonimitás hatásáról mind a négy visegrádi országban azt gondolják, hogy elősegíti az indulatosabb megnyilvánulásokat. Az interneten keletkező gyűlöletbeszédet pedig mind a négy ország lakói nagy jelentőségűnek tekintik. A V4-ek közül Lengyelországban tartják legnagyobb arányban kedvesnek és segítőkésznek a többi felhasználót az interneten, ők egyben a legaktívabbak a Facebook kommentekben zajló kommunikációban.

Az alábbiakban a ComAnCE (Combat Anti-Semitism in Central Europe) projekt keretében készült kérdőíves kutatás¹ eredményeit mutatjuk be. A visegrádi országok mindegyikéből részt vesz egy-egy szervezet a munkában, így a Republikon Intézet mellett: a szlovákiai Bratislava Policy Institute, a lengyelországi Villa Decius, valamint a csehországi Civipolis. A projekt keretein belül az antiszemita gyűlöletbeszéd online térben való megjelenését vizsgáljuk. A projekt fő célja egy egyértelmű kategóriarendszer elkészítése és prezentálása az állami hatóságok, rendőrség, kutatók, valamint európai intézmények és szervek felé.

AZ ONLINE TÉR MEGÍTÉLÉSE, MINT BIZTONSÁGOS TÉR

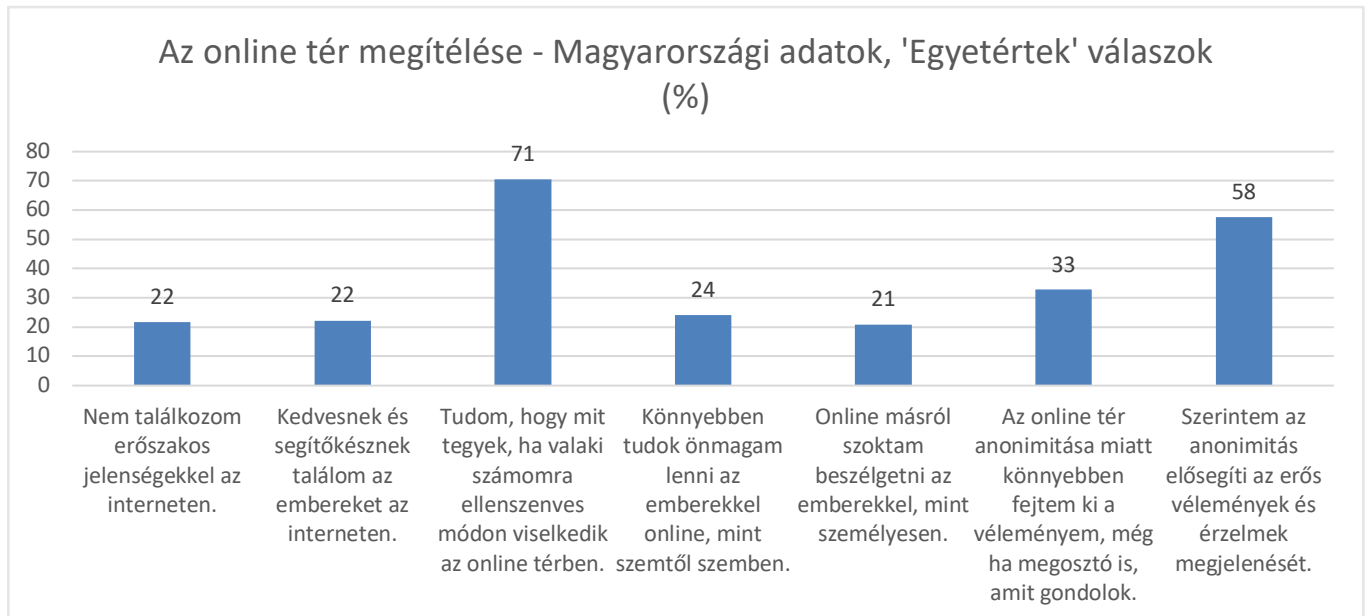
A kutatás első részében arról kérdeztük a válaszadókat, milyen érzetek élnek bennük az online térrel kapcsolatban. Az adatok azt mutatják, hogy a magyarok nem gondolják egyértelműen „biztonságos térnek” az online világot. A megkérdezettek 22 százaléka ért egyet azzal az állítással, hogy az interneten elkerülnek az erőszakos jelenségek, és a többi felhasználó viselkedéséről sincs jó véleménye a válaszadóknak: szintén 22 százalék, tehát kevesebb mint negyedük gondolja az internetezőket kedvesnek és segítőkésznek. Mindemellett 71 százalékuk úgy véli, tudja kezelni az online térben azokat a helyzeteket, mikor valaki ellenszenvesen viselkedik. A megkérdezettek több, mint fele úgy látja, hogy az online tér adta anonimitás katalizálja az indulatosabb megnyilvánulásokat (58 százalék), de saját magukra nézve kisebb arányban tartják érvényesnek

---

¹ A kutatás 1001 fő online megkérdezésével készült 2019. decemberében. A kutatás nem, életkor és NUTS2 régiók szerint reprezentatív a 15 év feletti lakosságra. Jelen anyagban csak Facebook felhasználókat elemzünk.

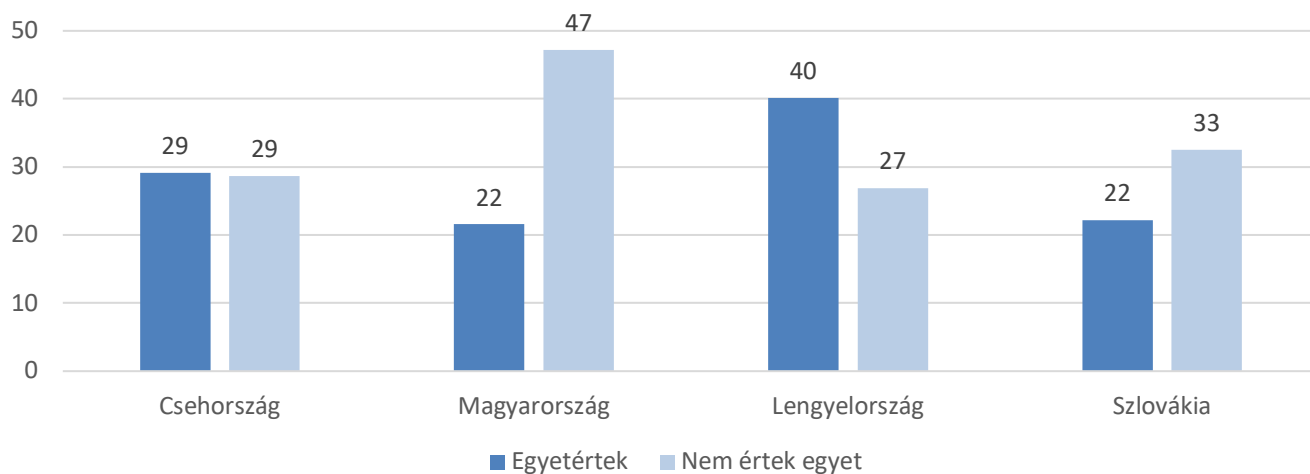
az anonimitás hatását, 33 százalékuk gondolja úgy, hogy emiatt könnyebben fejt ki akár megosztó véleményét is.

Ezek alapján elmondható, hogy a magyarok úgy látják, az online tér terhelt az erőszakos tartalmaktól, ebbe pedig beletartoznak a más felhasználóktól származó indulatos, akár sértő megnyilvánulások is.

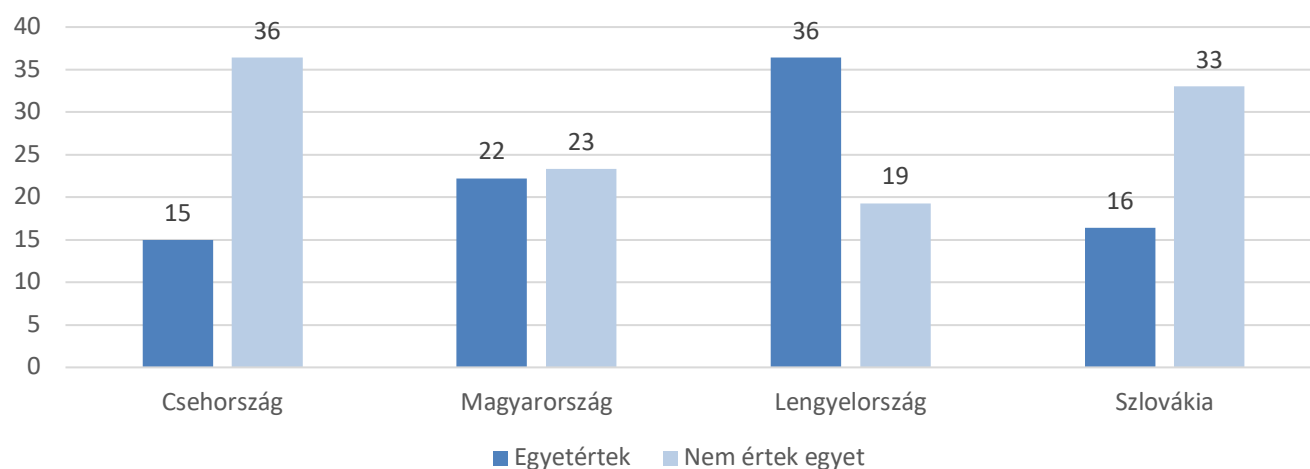

Az online tér megítélése eltérően alakul a vizsgált négy országban. A V4 országok polgárai különbözőképp nyilatkoztak azzal kapcsolatban, érzik-e az erőszakos tartalmak megjelenését az interneten. A legnegatívabb képe az online térről a magyaroknak van, akik a legnagyobb arányban nem értenek egyet az állítással, miszerint ők nem találkoznak erőszakos jelenségekkel az interneten (47 százalék). A többi országban nagyjából megegyezik az arány, körülbelül a válaszadók 30 százaléka állítja, hogy nem kerülnek el az erőszakos tartalmak. Legnagyobb arányban a lengyelek tartják az internetet erőszakmentesnek, 40 százalékuk nem találkozik ilyen jelenségekkel. A más felhasználókról alkotott vélemény szintén Lengyelországban mutatkozik a legpozitívabbnak, ahol a válaszadók 36 százaléka segítőkésznek tartja a többi internetezőt. Ez azt jelenti, hogy a vizsgált négy ország mindegyikében jellemzőek a konfliktusos szituációk az online kommunikáció során.

Nem találkozom erőszakos jelenségekkel az interneten. - V4 adatok (%)

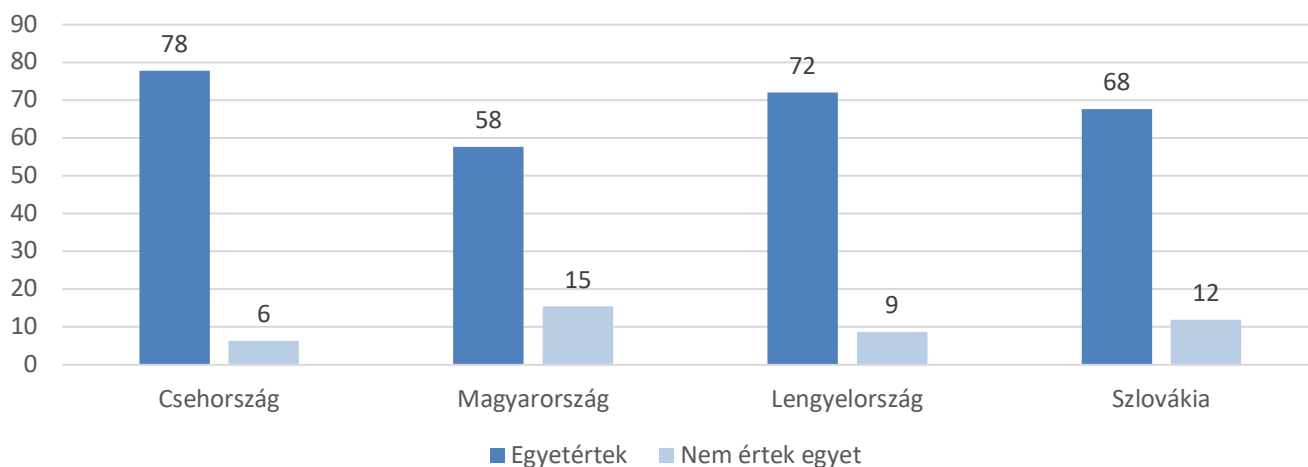

Kedvesnek és segítőkésznek találok az embereket az interneten. - V4 adatok (%)

Az anonimitás hatásáról is eltérően gondolkodnak a négy ország lakosai. A csehek 78 százaléka gondolja úgy, hogy az online tér anonimitása erőteljesebb megnyilvánulásokhoz vezet, a magyaroknak csak 58 százaléka ért ezzel egyet. Az viszont mind a négy országról elmondható, hogy a többség egyetért azzal, hogy ez meghatározó tényező az online kommunikációban, ami megerősíti azt, hogy komolyan kell foglalkozni az ott zajló párbeszédnek társadalomra gyakorolt hatásával.

Szerintem az anonimitás elősegíti az erős vélemények és érzelmek megjelenését. - V4 adatok (%)

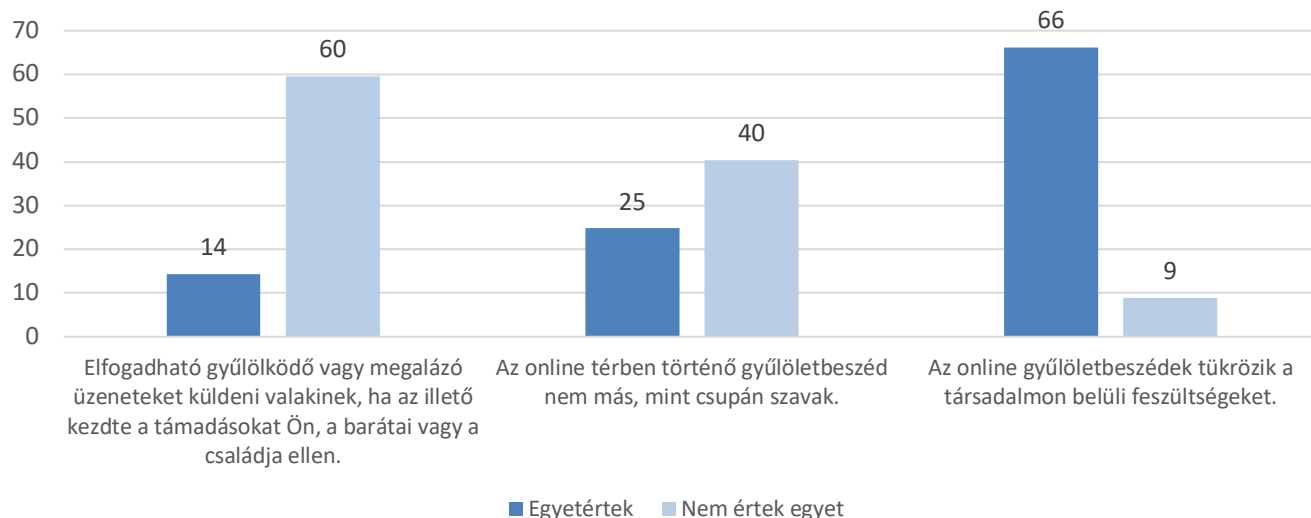

ONLINE GYŰLŐLETBESZÉD

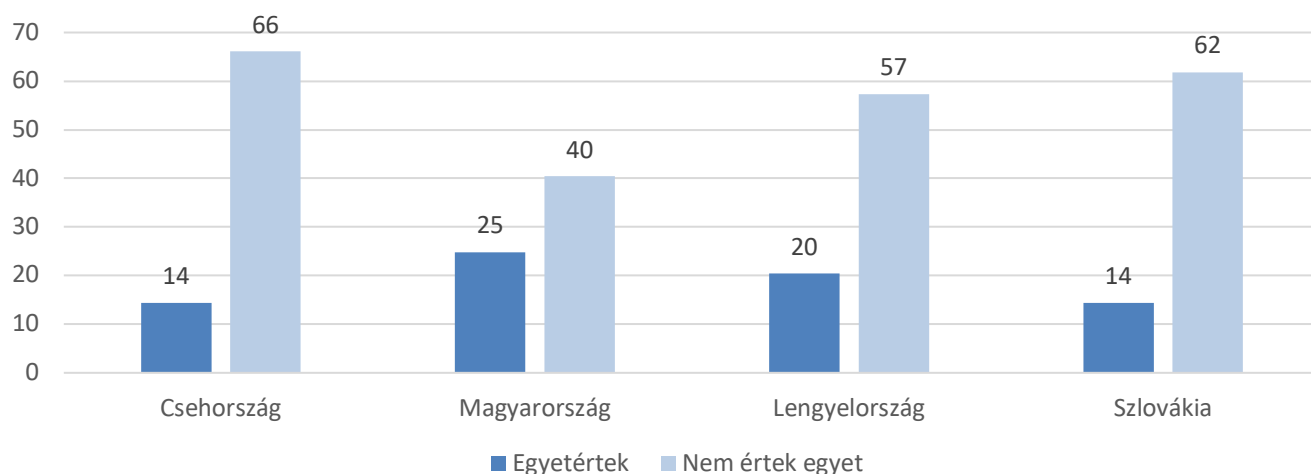
Az online tér általános megítélésén túl, az egyértelműen agresszív, gyűlölködő tartalmak jelentőségét sem becsülik alá a magyarok. Egyrészt, a többség szerint más felhasználó sértő üzenetei sem legitimálják a hasonló töltetű viszontválaszokat, másrészt az online felületeken történő gyűlöletbeszédekről nem gondolják, hogy ezek valamiféle elzárt térben folyó, marginális események. A válaszok alapján 40 százalék szerint az online gyűlöletbeszéd hatása túlmutat az interneten kívüli világba is, ráadásul a két tér összefonódását azzal is megerősítik, hogy szerintük az online megnyilvánuló gyűlölet reflektál a társadalomban tapasztalt konfliktusokra (66 százalék).

A V4 országok összehasonlításban látható, hogy bár a magyarok többsége is azt az álláspontot képviseli, miszerint az online gyűlöletbeszédnek van jelentősége, a másik három országban körülbelül másfélszeres arányban gondolkoznak így (Magyarország: 40 százalék, Csehország: 66 százalék, Lengyelország: 57 százalék, Szlovákia: 62 százalék).

Online gyűlöletbeszéd - Magyarországi adatok (%)

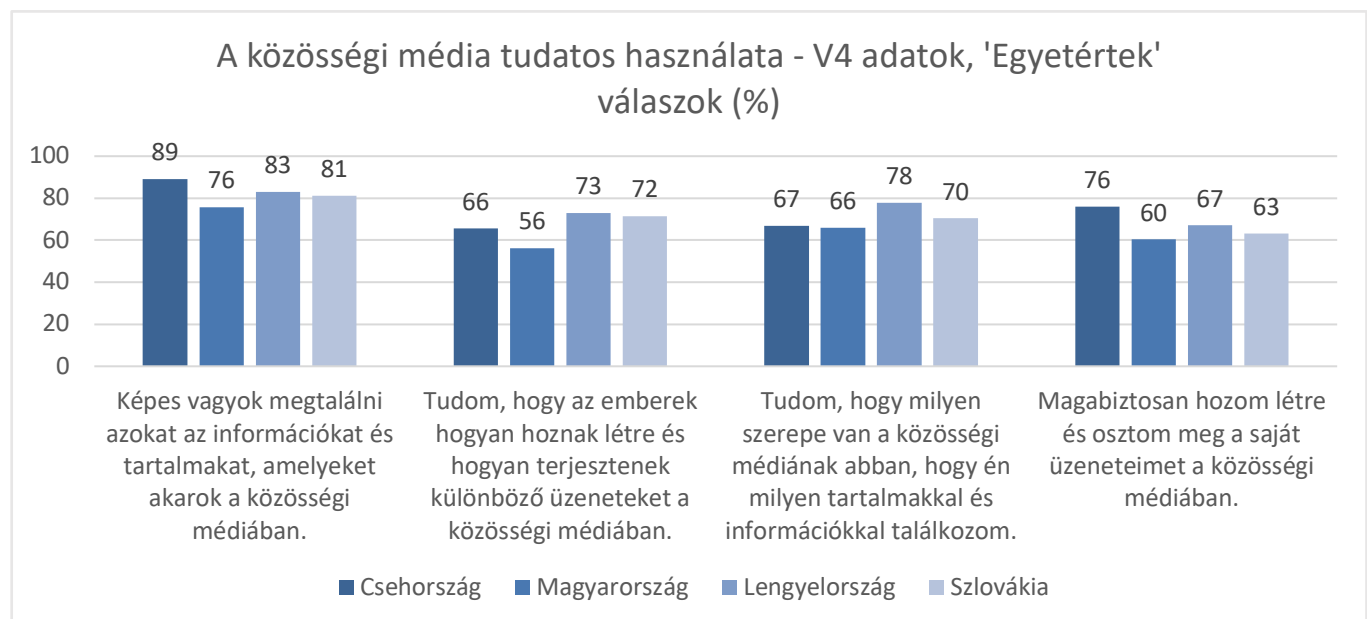
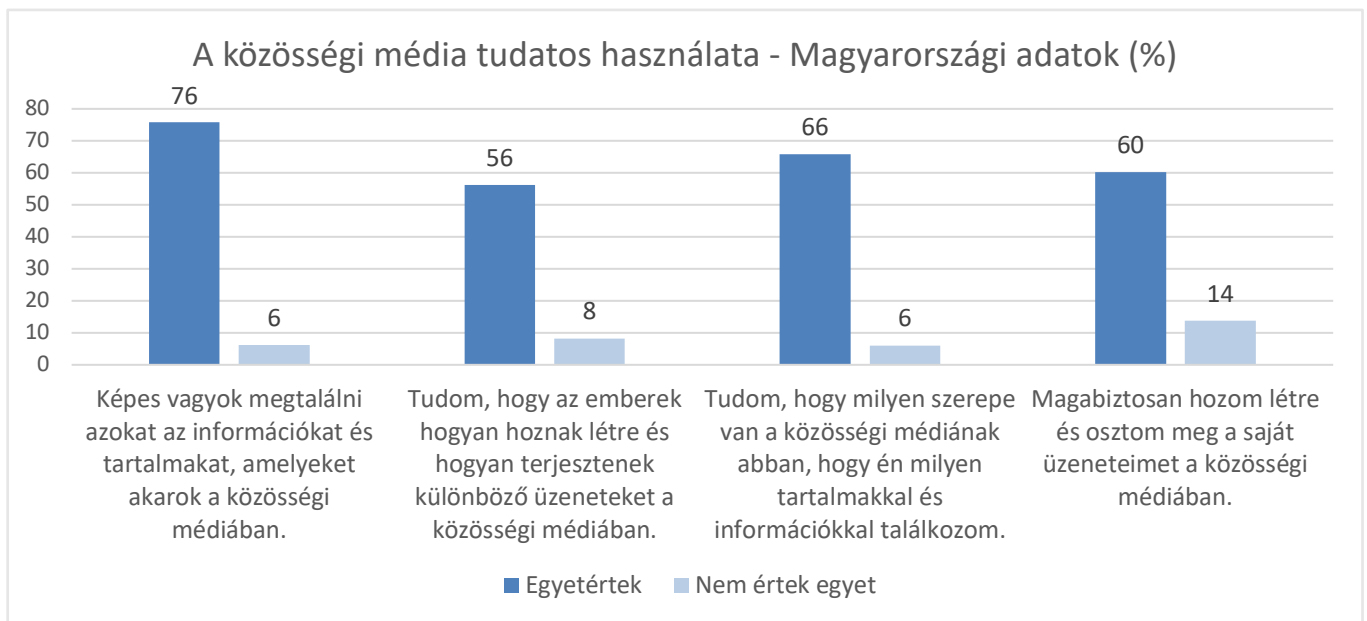
Az online térben történő gyűlöletbeszéd nem más, mint csupán szavak. - V4 adatok (%)

KÖZÖSSÉGI MÉDIA TUDATOS HASZNÁLATA

A közösségi média használata mostanra teljesen beépült a mindennapokba, az emberek jelentős részének van legalább egy platformon felhasználói profilja. Az egyes felületek viszont állandóan változnak, újabb és újabb funkciók jelennek meg, így ezek használata folytonos tanulást igényel. Ezért mikor arról beszélünk, hogy hogyan él meg az online térben történő kommunikációt az emberek, fontos szempont, hogy mennyire vannak birtokában annak a tudásnak, amelyet a közösségi média tudatos használata igényel.

Az eredmények azt mutatják, hogy a magyar megkérdezettek úgy gondolnak magukra, mint nagyon magabiztos közösségi média felhasználók, azt állítják, hogy tudják: hogyan juthatnak hozzá a szükséges információkhoz ezeken az oldalakon (76 százalék); milyen szerepe van ezeknek az oldalaknak abban, hogy milyen információk érik el őket (66 százalék); értik, hogyan kreálják és terjesztik mások a tartalmaikat (56 százalék); illetve nem okoz gondot a saját tartalmak létrehozása és megosztása sem (60 százalék). Ez a bizonyosság a média használatban mind a négy ország lakosságára jellemző, látható azonban, hogy a magyarok minden állításnál a legkisebb arányban nyilatkoztak úgy, hogy tudják, értik a közösségi média bizonyos aspektusát.

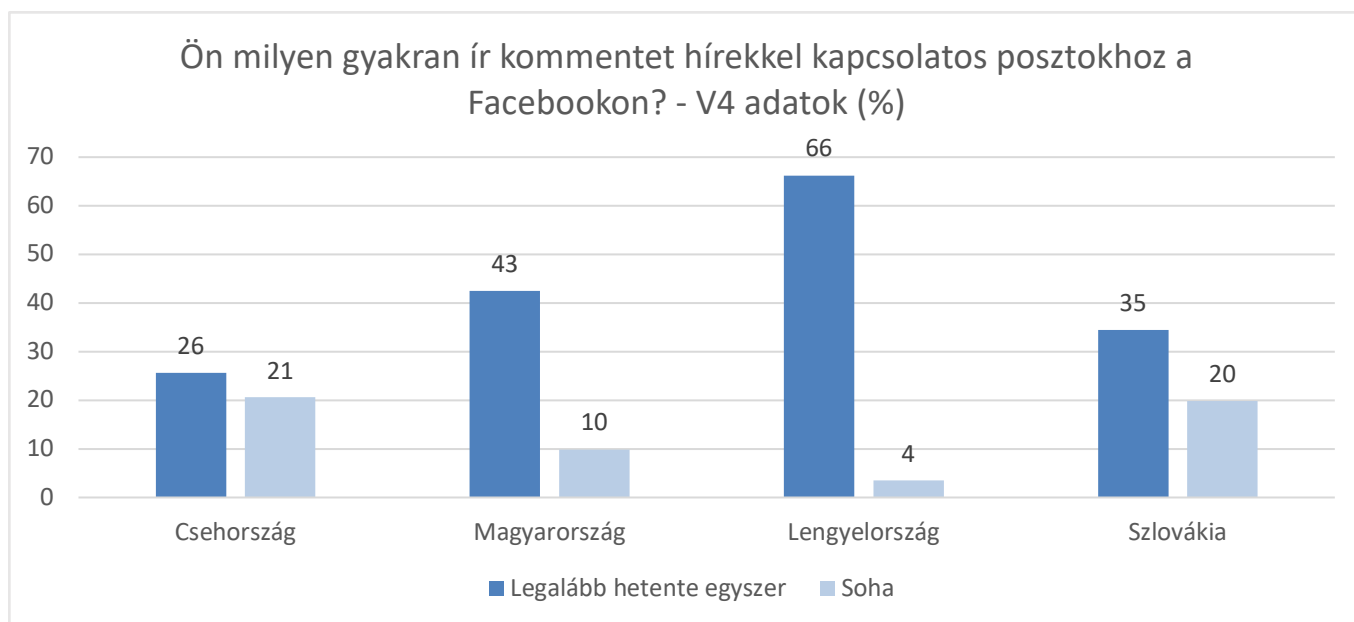

AKTIVITÁS

A kutatás online térre vonatkozó részének végén a Facebook-os aktivitásról nyilatkoztak a válaszadók. A kérdések lefedhetik a hírportálok oldalain megjelenő posztok alá kommentelést és egy ismerős nem nyilvános posztjához való kommentelést is. A hírekkel kapcsolatos posztokhoz történő rendszeres kommentelés a lengyelek körében a legjellemzőbb, kétharmaduk legalább hetente egyszer hozzászól egy ilyen poszthoz. Ez az arány a magyarok esetén 43 százalék, a szlovákoknál 35 százalék, a cseheknél pedig mindössze 26 százalék.

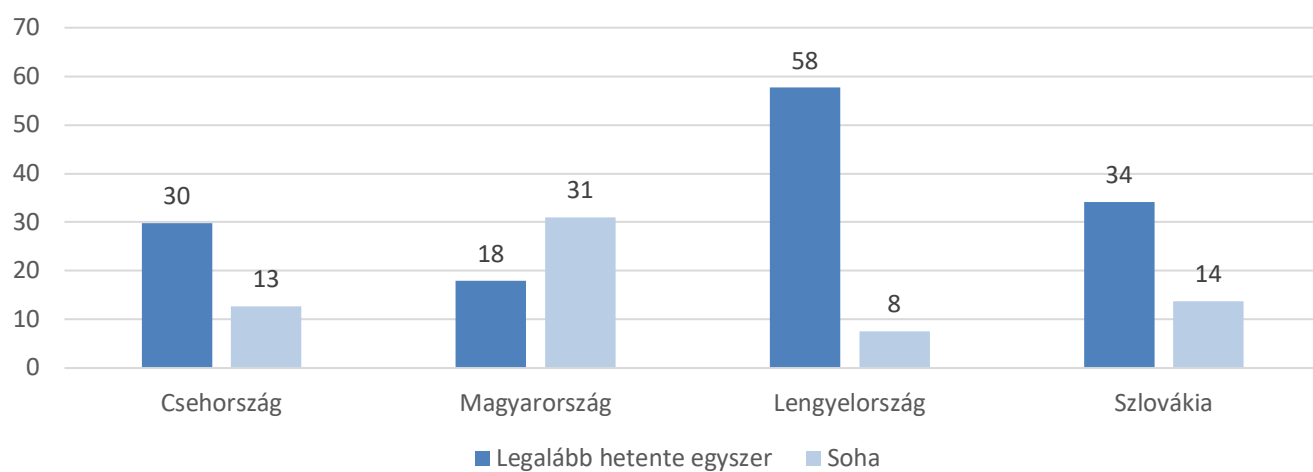
Legnagyobb arányban a lengyelek körében jellemző, hogy rendszeresen vitába szállnak kommentekben egy másik Facebook felhasználóval, 58 százalékuk legalább heti rendszerességgel kerül vitás helyzetbe. Ezek az arányok jelentősen alacsonyabbak a másik három országban: Szlovákia: 34 százalék, Csehország: 30 százalék, Magyarország: 18 százalék. Magyarországon a megkérdezettek 31 százaléka soha nem kerül konfliktusos helyzetbe másokkal a Facebookon, ami kiugróan magas arány a többi ország eredményéhez képest.

Mint láttuk, a lengyel lakosság körében legmagasabb azoknak az aránya, akik nem érzik az online teret barátságtalan helynek és akiket elkerülnek az erőszakos tartalmak. Ez magyarázhatja a körükben jellemző, a másik három ország lakóinál magasabb aktivitást a kommentelést illetően, ők szívesebben szállnak bele akár vitás helyzetekbe is a komment szekcióban.

Ön milyen gyakran vitázik (kommentekben) egy másik Facebook felhasználóval? - V4 adatok (%)

A kutatást az Európai Unió Rights, Equality and Citizenship programja támogatta